

QO`SHRABOT TUMANI TARIXI

Qurbonova Kibora Quvat qizi
Samarqand viloyati Qo`shrabot tumani
Jo`sh QFY Navro`z mahallasi 48-uy

Qo`shrabot tumani dastlab 1943- yil 13 -fevralda sobiq Mitan (hozirgi Ishtixon tumani hududi), Nurota va Xatirchi tumanlari hududlarining birlashuvi natijasida tashkil topgan. 1957 -yilda tuman tugatilgan, Nurota va Mitan tumanlari tarkibiga qo`shib yuborilgan. 1978 -yilning 3- aprelida Qo`shrabot tumani Nurota, Kattaqo`rg`on, Payariq va Ishtixon tumanlari hududi hisobidan qayta tashkil etilgan. “Qo`shrabot” so`zi “ikki rabotning birlashishi” degan ma`noni anglatadi. Tumanda asosan o`zbeklar istiqomat qiladi. Qo`shrabot – Samarqand viloyatidagi qishloq tumani hamda tuman markazi nomi. Qo`shrabot so`zining birinchi komponenti Qo`sh so`zi ikki yoki juft ma`nosini anglatadi. Rabot so`zi esa dastlab islom dini tarqala boshlagan davrlarda harbiylar uchun mo`ljallab qurilgan bino, istehkom ma`nosini anglatgan. Keyinchalik karvonsaroy (mehmonxona) ma`nosini ham anglatgan. Rabot termini ko`plab joy nomlari hosil qilgan. Qo`shrabot yonma- yon ikkita karvonsaroy qurilgan joy ma`nosini ifodalaydi.¹

Qo`shrabot tumanida qadimiy tarixning tilsiz guvohi bo`lgan joylar anchagina. Biz hikoya qilmoqchi bo`layotgan “Oqtepa” jamoa xo`jaligidagi uch qishloq: Shovona, Kesxovli, Og`atepa ham ana shular sirasiga kiradi.

Shovona. U haqda ko`plab rivoyatlar mavjud bo`lib, qishloq tarixi taxminan XII asrga borib taqaladi. Rivoyat qilishlaricha, shu qishloqda yashagan bir kampirning ikki o`g`li bo`lib, ular kun bo`yi mol boqar, kechasi dam olganlarida esa onalari mol- hallardan xabardor bo`lish uchun erta tonggacha olov yoqib o`tirar ekan. O`sha paytlarda ana shu manzilga qo`nib o`tadigan savdogarlar bu mushtipar ayolni Shomona, ya`ni kechani onasi, deb atashgan ekan. Shu bois Shomona qishlog`i mana yuz yillar o`tibdiki, nomi biroz o`zgargan holda Shovona bo`lib davom etib kelmoqda.²

Kesxovli haqida ham o`ziga xos rivoyatlar mavjud. So`zlashlaricha, bunda ham bir onaning ikki o`g`li bo`lib, ular uylanishibdi. Ko`p o`tmay aka-ukalar va ovsinlar orasida kelishmovchilik chiqib boshlaydi. Bundan tashvishlangan ona qishloq

¹ Temirov.G` “Dasht bag`ridagi javohir”. Zarafshon. 1993-yil 17-iyul

² Ko`bayev. B Rivoyatlar mag`zida tarix mujassam. “Qo`shrabot tumanida uch qishloq Shovona, Og`atepa, Kesxovli”. Zarafshon. 1999-yil 8-aprel

oqsoqoliga murojaat etadi. Oqsoqol esa hovlini o`rtasidan ikkiga bo`lib, devor tortishni buyuradi. Shundan buyon hovli kesildi degan ma`noda Kesxovli kelib chiqib, qishloq hamon shu nom bilan ataladi.

Uchinchi qishloq Og`atepa haqida so`z yuritadigan bo`lsak, rivoyat qilishlaricha, Buxoro amirligining jabr-zulmidan qochgan ikki kishi katta tepaligi bor, aholisi uch-to`rt xo`jalikdan iborat bo`lgan Oqtepasoyga kelib yashay boshlaydi. Ko`p o`tmay esa ularni amir odamlari tutib olib ketmoqchi bo`ladilar. Shunda bu ikki musofir tiriklayin borgandan ko`ra shu yerda o`ldirib ketishlarini amir lashkarlaridan iltimos qilishadi. Lashkarlar ularni aytganlarini bajarib, tegishli belgilarni olgan holda, yana ortga qaytadi. Mahalliy xalq bu ikki qurbonni og`alar deb ataydi va tepalikka dafn etishadi. Shundan keyin shahid ketgan og`alar taqdiri bilan bog`lanib qishloq Og`atepa deya nom oladi.³

Qo`shrabot tumanining tarixi albatta shu yurtda istiqomat qilgan, xalqimizning iste`dodli vakillari nomi bilan ham bog`liqdir. Shunday insonlardan biri xalq baxshisi Ergash Jumanbulbul bo`lib, Qo`rg`on dostonchilik maktabining vakilidir. Qo`rg`on dostonchilik maktabiga mansub baxshilar san`ati markazlaridan biri Qo`rg`on dostonchilik maktabi vakillari Mang`ishtov, Nurota tog`i, Oqtov etaklarida Miyonqolga qadar cho`zilgan keng hududda yashaganlar. Ularning ko`pchiligi Qo`rg`on qishlog`ida tarbiya topgan. Ergash Jumanbulbul o`g`lining ota-bobolari asos solgan bu maktab XVII-XX asrlarda yashagan Yodgor usta Kulay o`g`li, usta Lafas Yodgor o`g`li, Tilla kampir, Jolmon baxshi, Jumanbulbul, Josoq, Ergash Jumanbulbul o`g`li, Pulkan shoir, Mardi shoir kabi o`nlab dostonchilarni birlashtirgan. O`ziga xos chiroyli tasvirlar, notiqlik va jimjimadorlik Qo`rg`on dostonchilik maktabi uslubining asosiy belgilaridandir.⁴

Ergash Jumanbulbul o`g`li yodgorligi muzeyi 2019-yil Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev tashabbusi bilan Samarqand viloyati hokimi Erkinjon Turdimov boshchiligida yangi zamonaviy ko`rinishda qayta tiklandi. 2020-yil 2-aprelda ochilish marosimi bo`lib o`tdi. Bugungi kunda xalqimizning sevimli sayohlik maskanlaridan biriga aylandi.

Qo`shrabot tumani Navoiy va Jizzax viloyatlari hamda Samarqand viloyatining Kattaqo`rg`on, Ishtixon, Payariq tumanlari bilan chegaradosh, tuman markazidan Samarqand shahrigacha bo`lgan masofa 100 kilometrni tashkil etadi.

³ Ko`bayev. B Rivoyatlar mag`zida tarix mujassam. "Qo`shrabot tumanida uch qishloq Shovona, Og`atepa, Kesxovli". Zarafshon. 1999-yil 8-aprel

⁴ O`zbekiston Respublikasi viloyat hokimi "Qo`shrabot tumani tashkil topganining 50-yilligi hamda xalq baxshisi Ergash Jumanbulbul tavalludining 125-yilligi". Zarafshon.1993.19-avgust

Hozirda tumanda 7 ta qishloq fuqarolar yig'ini va 39 ta mahalla fuqarolar yig'ini mavjud. Tumandagi yirik soylar quydagilardir: Oqsoy, Sog`anoqsoy, G`ujumsoy, Pichotsoy, Pangatsoy, Urganjisoylardir.

Tuman asosan lalmikor hudud hisoblanib, aholisi chorvachilik, dehqonchilik, g`allachilik va tokchilik bilan shug`ullanadi. Tuman aholisi to`liq buloq suvlaridan va quduq suvlaridan foydalanadi. Tumanda chorvachilik va dehqonchilikdan tashqari sanoat ham yetakchi o`rinni egallaydi. Tumanda Navoiy kon metallurgiya kombinatiga qarashli Zarmitan va G`ujumsoy oltin konlari, Zarmitan dala qidiruv geologiya ekspeditsiyasi, konni boyitish 4-Gidrometollurgiya zavodi faoliyat ko`rsatmoqda.⁵

Xulosa qilib shuni aytamanki, Qo`shrabot tumani Samarqand viloyatining chekka tumanlaridan biri bo`lib, tarixi uzoq o`tmishga borib taqaladi, tumanning katta qismini lalmikor yerlar tashkil etadi. Shuning uchun tuman aholisi yilning seryomg`ir bo`lishini xohlaydi.

Adabiyotlar:

1. Temirov.G' "Dasht bag'ridagi javohir" . Zarafshon. 1993-y 17-iyul
2. O'zbekiston milliy ensiklopediyasi. Toshpo'lat Jumaboyev. 2001-2008y
3. Ko'bayev. B. Rivoyatlar mag'zida tarix mujassam. Zarafshon. 1999-yil 8-aprel
4. "Qo'shrabot tumani tashkil topganining 50-yilligi hamsa xalq baxshisi Ergashjumanbulbul tavalludining 125-yilligi". Zarafshon. 1993-y. 19-avgust
5. Google. Jahon internet tarmog'i

⁵ O`zbekiston milliy ensiklopediyasidan. Toshpo`lat Jumaboyev. 2001-2008y.